

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
VIIEKÜMNE VIIENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Tallinnas

10. detsembril 2010.a

Kohalviibijad

KHNI liikmed ja asendusliikmed:

Märt Rask, Riigikohtu esimees, Kohtute haldamise nõukoja esimees
Norman Aas, riigi peaprokurör
Nele Parrest, õiguskantsleri asetäitja-nõunik
Tambet Tampuu, riigikohtunik
Kersti Kerstna-Vaks, Tartu Maakohtu kohtunik
Andra Pärsimägi, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Tiina Pappel, Tallinna Halduskohtu kohtunik
Meelis Eerik, Harju Maakohtu kohtunik
Ivo Pilving, Tartu Ringkonnakohtu esimees

Teised osalejad:

Tamara Hristoforova, Tartu Halduskohtu esimees
Helve Särgava, Harju Maakohtu esimees
Villem Lapimaa, Tallinna Halduskohtu esimees
Mari-Liis Lipstok, Riigikohtu esimehe abi
Marko Aavik, Justiitsministeeriumi asekancler
Kaidi Lippus, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse juhataja
Küllli Luha, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse analüütik
Gerly Kiipsaar, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Maire Jürima, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse referent
Timo Ligi, Justiitsministeeriumi lepinguline konsultant
Margit Kapp, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse referent

Juhatas:

Märt Rask, Riigikohtu esimees, Kohtute haldamise nõukoja esimees

Protokollis:

Margit Kapp, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse referent

Algus: 10.12.2010. a kell 11.00

Lõpp: 10.12.2010. a kell 16.09

Istungi päevakorras on:

1. Eelmise istungi protokollide kinnitamine – 16.-17.09.2010.a korraline istung
2. Tartu Maakohtu Võru kohtumaja juhile Kersti Vosman 5 % suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a nõusoleku andmine – KHNI nõusoleku andmine KS § 76 lg 3 alusel – Donald Kiidjärv/Justiitsministeerium
Materjalidena lisatud Donald Kiidjärve ettepanek.
3. Tsiviil- ja kriminaalajades koormuspunkti põhimõtete heakskiitmine – KHNI heakskiitmine KS § 43 lg 3 p 4 alusel – Timo Ligi
Materjalidena lisatud koormuspunktide põhimõtete selgitused ja täpsustused
4. Ülevaade uuest KISi arendusprojektist – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Timo Ligi
5. I ja II astme kohtute eelarvete kohta seisukoha andmine – KHNI seisukoha andmine KS § 41 lg 2 alusel – Justiitsministeerium
Materjalidena lisatud I ja II astme kohtute eelarveprojektid

6. Esimese astme kohtunike tunnustamise aumärgi „Kohtu teravaim sulg“ statuudi kinnitamine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Märt Rask
Materjalidena lisatud statuut ja ettepanekud statuudi kohta
7. Kohtunike täiskogu päevakorra tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Märt Rask
8. Arvamuse andmine Justiitsministeeriumi ettepaneku osas justiitsministrile Euroopa Inimõiguse Kohtu poolt edastatud ja Eestit puudutavates kohtuasjades seisukohtade kujundamiseks ning arvamuse andmine justiitsministrile Kersti Kaasiku kaebuses Euroopa Inimõiguste Kohtule ja Valentina Pavlova kaebuses Euroopa Inimõiguste Kohtule sõbraliku kokkuleppe sõlmimise põhjendatuse osas – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium
Materjalidena lisatud Kersti Kaasiku kaebus, Valentina Pavlova kaebus, memo
9. Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta arvamuse andmine - KHNi arvamuse andmine KS § 41 lg 3 p 1 alusel
Materjalidena lisatud kandidaatide elulookirjeldused ja Riigikohtu üldkogu 30.11.2010.a protokoll nr 3-5-0-20-10.

10. detsember 2010. a
Algus kell 11.00

Rask: Kas on veel päevakorrale täiendusi?

Särgava: Kas on mõeldav Kersti Kaasikut puudutav punkt päevakorras ettepoole tõsta?

Rask: On vaja, et kõik saaksid oma arvamuse välja öelda. Kui ollakse nõus, siis võime ettepoole tõsta, kuigi ka asekanterit hetkel istungil ei viibi.

Lippus: Asekanter jõuab hiljemalt kell 13.00. Oleme valmis, et Gerly Kiipsaar räägib eelarvest, aga kui soovite, et asekanter räägiks sellest, siis peaks päevakorra ümber tõstma. Võimalik, et ta jõuab ka varem istungile, kuid tal hakkas kohtumine ministriga. Kas oleks võimalik eelarvet hakata arutama hiljem ja EIki lahendeid puudutavat päevakorrapunkti samuti?

Rask: Kuna päevakorrapunkt ei puuduta otseselt Helve Särgavat ja KHN ei hakka arutama kohtuasju, saame vaid anda üldise hinnangu. Vaatame, kuidas istung kulgeb. Praegu jätkame päevakorda muutmata. Kas on täiendusi päevakorrale?

Lippus: Täiendada võiks teist päevakorrapunkti Viru MK Jõhvi KM juhile, Eeva Levinale, lisatasu maksmiseks nõusoleku andmisega.

Rask: Täiendame päevakorrapunkti 2. Loeme päevakorra kinnitatuks.

1. Eelmise istungi protokollide kinnitamine – 16.-17.09.2010.a korraline istung

Rask: Kas varem toimunud protokollide muutmiseks või täiendamiseks on ettepanekuid?

Aas: Kui esialgne protokoll saadeti, siis konsulteerisime Timo Ligiga ja tegime ettepaneku protokollide täiendada leheküljel 29. Tsiteeritud suunist ma andnud ei ole.

Ligi: 15. novembril saatsime ettepaneku protokollide täpsustamiseks.

Aas: Timo Ligiga kooskõlastatult võiks üldmenetlust ja kokkuleppemenetlust puudutava lause asendada järgmise lausega: Norman Aasa selgituste kohaselt on kavas vähendada kokkuleppemenetluses olevaid asju võrreldes teiste menetlustega.

Poolt: 8
Vastu: 0
Erapooleitud: 0

Rask: Mul on ettepanek leheküljel 2 olevas palgakorraldusega seotud lõigus asendada kuupäeva 01.01.2011 tekstiga „Riigikogu uue koosseisu volituste tekkimise päevast“.

Poolt: 8
Vastu: 0
Erappooleitud: 0

Eerik: Mul on ettepanek protokollis terminoloogiliseks parandamiseks leheküljel 7, kus minu poolt esitatud lauses võiks sõna „tähelepanu“ asendada sõnaga „täendus“.

Poolt: 8
Vastu: 0
Erappooleitud: 0

Rask: Peab märkima, et protokollid on muutunud väga kõrgekvaliteediliseks ja peab avaldama tunnustust protokollis pidajatele.

Viiakse läbi hääletus istungi protokollis kinnitamise poolt.

**Poolt: 8
Vastu: 0
Erappooleitud: 0**

Otsus: Kinnitada KHNi 16.-17.09.2010.a korralise istungi protokoll selliselt, et protokollis viiakse sisse eelnevalt arutatud parandused.

2. Tartu Maakohtu Võru kohtumaja juhile Kersti Vosmanile 5 % suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a nõusoleku andmine – KHNi nõusoleku andmine KS § 76 lg 3 alusel – Justiitsministeerium.

Viiakse läbi hääletus nõusoleku andmiseks Kersti Vosmanile lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a.

**Poolt: 8
Vastu: 0
Erappooleitud: 0**

2.1. Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja juhile Eeva Levinale 10 % suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a nõusoleku andmine – KHNi nõusoleku andmine KS § 76 lg 3 alusel - Justiitsministeerium

Jürima: Kuna kohtumajad ühendatakse, siis suureneb kohtunike arv Jõhvi kohtumajas. Tegemist on uue kohtumajaga. Jõhvis hakkab tööle 11 kohtunikku, Narvas 12, Rakveres 7 kohtunikku. Kohtumaja saab planeeritult valmis 01.01.2011.a.

Rask: Jõhvi kohtumaja ei ole veel avatud. Millal kohtumaja tööd alustab?

Lippus: Justiitsministeeriumini ei ole jõudnud informatsioon võimalikest takistustest, mille pärast kohtumaja ei oleks võimalik avada 01.01.2011.a. Esialgsetel andmetel peaks lindi lõikamine toimuma 09.02.2011.a, kuid tööd hakkab kohtumaja tegema ikkagi alates 01.01.2011.a, seega oleks ka lisatasu maksmine põhjendatud alates 01.01.2011.a.

Lipstok: Ka justiitsministri määrus, millega Kohtla-Järve kohtumaja ära kaotati ja tekkis suurema kohtunike arvuga Jõhvi kohtumaja, jõustub alates 01.01.2011.a.

Viiakse läbi hääletus Jõhvi kohtumaja juhi määramiseks ja Eeva Levinale lisatasu maksmiseks 10% ulatuses alates 01.01.2011.

Poolt: 7
Vastu: 0

Erapooletuid: 1

Oltsus: KHN annab nõusoleku Tartu Maakohtu Võru kohtumaja juhile Kersti Vosmanile 5 % suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a. KHN annab nõusoleku Viru Maakohtu Jõhvi kohtuma juhile Eeva Levinale 10% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a.

3. Tsiviil- ja kriminaalasjades koormuspunkti põhimõtete heakskiitmine – KHN kiidab heaks KS § 43 lg 3 p 4 alusel – Timo Ligi

Ligi: Eelmisel aastal said koormuspunktide põhimõtted KHNis tingimusliku heakskiidu. Aasta jooksul on põhimõtete paikapidavust kontrollitud ja koostatud statistika ülevaateid 2008.a ja 2009.a kohta tagasiulatuvalt ning ka 2010.a I poolaasta kohta. Tulevikus peaks saama väljundi ka KHNile esitatavatesse esimeeste arvamuse vormidesse. Vormid on olemas, aga koormuspunkti numbreid sinna veel lisatud pole. Kontroll peaks olema järjepidev ja pidevalt toimuv ka aruandluse järgi. Tingimuste täitmiseks rakendati ka spetsialiseerumist ning viidi läbi *ad hoc* küsitlusi.

Tulemustest on näha, et kui optimaalne töökoormus peaks kohtunikul olema 1600 tundi aastas, siis 2008.a on tsiviilkohtunike koormus olnud suurem kui kriminaalkohtunike oma ning Harju Maakohtus tuntavalt suurem ka optimaalsest koormusest. Keskmise koormus lähtudes tööl olevate kohtunike arvust oli ligikaudu optimaalse lähedane. Halduskohtutes oli optimaalsest suurem koormus, seda eelkõige Tartu Halduskohtu tõttu.

2009.a kasvasid ka kriminaalkohtunike ning tsiviilkohtunike koormused. Sellest tulenevalt on ka kõigi kohtute ja kohtunike keskmine koormus 12 % suurem kui optimaalne koormus. Ka halduskohtus jätkus koormuse kasv. 2010.a I poolaasta osas on koormust 10 % võrra suurendatud eeldusel, et puhkust võetakse rohkem II poolaastal. On näha, et kriminaalkohtunike koormus on jätkuvalt kasvanud. Viru Maakohtus on kohtunike vähe, seega on pidanud kõik rohkem tööd tegema. Samuti on halduskohtutes töökoormus kasvanud. Teise astme kohtute osas on näha, et kriminaalkolleegium on suhteliselt optimaalse lähedal, tsiviilkolleegiumi kohtunikud aga on tuntavalt ülekoormatud. Koormuspunktide põhimõtte tagab selle, et on võimalik kohtuid omavahel võrrelda sõltumata menetluse liigist. Samuti on võimalik töökoormuse järgi prognoosida muudatusi.

Spetsialiseerumine on koormuspunkti põhimõtteid arvestades sisse viidud kolmes kohtus. Harju Maakohtus töötati välja skaala, mille ulatus on erinevalt koormuspunktide 10 punktilisest skaalast kuni 5 punktiini, kuid kategooriate paiknemine skaalal on 90% ulatuses võrreldes koormuspunkti põhimõtetega sama. Ka seda praktikat saab analüüsi alusena kasutada. Viru Maakohtu Jõhvi kohtumajas on tsiviilkohtunike spetsialiseerumine toimunud alates 2009.a. Spetsialiseerumise ulatus on küll väiksem, kuid spetsialiseerumine siiski toimub. Tallinna Halduskohus on Eesti mõistes spetsialiseerumise juurutamisega kõige kaugemale läinud. Lähenetud on põhjalikult ja välja on töötatud n-õ paketid, mis koosnevad nii ajamahukatest kui vähem ajamahukatest asjadest. Igasse paketti on jagatud 3-4 kohtuniku, kelle vahel saabunud asjad ära jagatakse.

Tehtud aruanded on aidanud spetsialiseerumist rakendada. Koormuspunkti põhimõtete näol on võimalik kohtute koormust omavahel võrrelda ning prognoosida võimalike muutuste mõju. On loodud ühtsed põhimõtted, mille alusel spetsialiseerumine toimub. Ei ole välistatud ka alternatiivsete koormuspunktide rakendamine arvestades spetsialiseerumist. Näiteks muudeti mõnevõrra perekonnaasjade koormuspõhimõtteid ning ühtlustati koormuspunktide põhimõtteid menetlusliikide üleselt. Rõhutan, et spetsialiseerumine on hakanud kohtutes toimima, kuid koormuspunktide paikapidavuse kontroll peab jätkuma.

I astme kohtu töögrupi kohtunikud osutasid, et koormuspunkti põhimõttes ei saa ajaühikuna kasutada tundi, vaid peab kasutama punkti. Koormuspunktide põhimõtte võib tekitada segadust, kuid on vajalik statistika tegemiseks. Kui punktid on ühesuguse väärtusega, siis on võimalik nende järgi ka koormust määrata. 2011.a kevadel arutame uute võimalike täienduste vajalikkust. Täiendused puudutavad näiteks perekonnaasju. Koormuspunktide põhimõtted on pidevas muutuses ning nendega peab pidevalt tegelema. Soovin tagasisidet ka selles osas, kas hakata töögrupis tegelema optimaalsele koormusele vastavate punktide määramisega. Kui punktid kehtestada, on võimalik ka läbi selle hinnata kohtunike koormuse optimaalsust. Rõhutan, et töögruppides tuleks tagada ka kõigi kohtute

osalus. Edaspidi loodan, et jätkub ka spetsialiseerumine ning aruandlus nii KHNis kui ka kohtute siseselt. On kavas koostada ka ülevaateid ja kirjutada koormuspunkti teemalisi artikleid.

Eerik: Aasta tagasi, kui olime Otepääl, otsustas KHN jätkata koormuspunktide põhimõtete rakendamist pilootprojektina tsiviil-, kriminaal- ja väärtetasjades.

Ligi: Koormuspunktide põhimõtete rakendamine pilootprojektina otsustati KHNi poolt juba 2 aastat tagasi. Pilootprojekt jätkus ka 2009.a. Toimused spetsialiseerumised nii Viru kui Harju Maakohtus, mille kohta saadi tagasisidet. Eelmisel aastal said koormuspunktide põhimõtted heakskiidu tingimusel, et paikapidavuse kontroll jätkub. Kontroll pidi toimuma aruandluse esitamise ja korraldatud küsitluste läbi. Nii on pilootprojekti rakendamine jätkunud ja tagasiside saamine toimunud. Raske on rakendamist ja tagasiside saamist teistmoodi teha. Rakendamine saabki toimuda koormuspunktide põhimõteteid igapäevaselt kasutades spetsialiseerumise ja statistika tegemise kaudu.

Eerik: 2 aastat tagasi kinnitasime heaks halduskohtumenetluse koormuspunktid. Kas praegusel juhul muudaksime ka neid? Mis varasemate koormuspunktide osas saab?

Ligi: Ainuke muudatus võrreldes eelmise aastaga on see, et koormuspunktid viidi üle tsiviilkohtumenetluse ja kriminaalkohtumenetlusega võrreldavale punktisüsteemile. Ühe punkti väärtus on sama. Halduskohtumenetluses on koormuspunktide skaala ulatuslikum, sest seal on haldusasjade liigid eraldi ära määratud. Tõenäoliselt hakkaksime korra aastas vastavalt vajadusele KHNis arutama, kas koormuspunkti põhimõtteid oleks vaja täiendada või mitte.

Eerik: Mismoodi kohtuesimees aruannet peaks tegema?

Ligi: Praktikasaan minna tuge pakkuda ja võtta vastavalt soovile KISist välja päringud ning arvutada kohtuasjad selliselt kokku, et need oleksid punktipõhiselt võrreldavad.

Rask: Kuidas seostuvad koormuspunktid uue kohtute infosüsteemiga? Kuidas asjale punktide arv määratakse? Kui lihtne on andmetega opereerida?

Ligi: KISiga on asi seotud. KIS 2-s on selline funktsionaalsus, mis võimaldab asju jagada selliselt, et KIS võtab arvesse juba jagatud asjade mahtu punktides. Haldur RIKist või IT-abist määrab aasta algul igale kategooriale punktivali. Ametikohti juurde luua pole vaja, sest tegemist on KISi tavapärase seadistamisega. Statistilise aruandluse jaoks toimib eraldi andmeladu, kust saab hakata tegema tüüp päringuid, mille puhul on võimalik arvesse võtta ka punktipõhimõtteid.

Rask: Kas kohtunik peab hakkama iseseisvalt punktidega tegelema?

Ligi: Kohtunik ei pea hakkama iseseisvalt punktide määramisega tegelema, kuid tal on võimalik soovi korral saada täiendavat informatsiooni.

Luha: Kui kohtunik näeb, et asi ei vasta statistilisele mahule või spetsialiseerumisele või asi peaks olema teises kategoorias, siis peaks ta sellest teada andma. See on ainuke asi, millega kohtunik peaks tegelema.

Särgava: Harju Maakohtus tehakse iga kuu lõpus koormuspunktidega aruandeid. Kuna meil on lõpp-punktid ära määratud, siis näeme, millised muutused on toimunud. Selliste aruannete kaudu oleks võimalik koormuspunkte ka kohtumajade lõikes võrrelda.

Pilving: Kohtuasjadega on ka muid probleeme, mida kohtunik peaks üle vaatama, näiteks avaldamise lubatavus. Selline leht võiks toimikuga kaasa käia, et avaldamisele pole vastuväiteid ja siis kohtunik kontrollib seda.

Saabus Villem Lapimaa.

Rask: Oleme planeerinud selle teema arutamiseks järgmisel täiskogul. Täiskogus tehtavad selleteemalised ettekanded võiksid olla praktilise kaalutlusega ning selgitada, kui palju koormuspunktide põhimõtete rakendamine mõjutab realselt kohtuniku tööd. Samuti võiksid

käsitlusele tulla muud rakenduslikud töömahuga seonduvad küsimused. Kas sain õigesti aru, et asjale punktide kvalifitseerimine on automatiseeritud ning ei allu kellegi subjektiivsele hinnangule?

Ligi: Jah, punktide kvalifitseerimine on automatiseeritud protsess. Näiteks haldusasjades on võimalik arvesse võtta eelmise perioodi keskmine ja sellest lähtuvalt panna number paika. Punktide määramine ei allu kellegi subjektiivsele hinnangule.

Rask: Punkt ei võrdu täpse tunni ajaühikuga. Milline on seos aja ja punkti vahel?

Ligi: Seost tunniga praegu ei ole. Teeme analüüsi selleks, et kindlalt väita, et näiteks haldusasjade keskmine ajakulu on näiteks 1,5 tundi. Punkte praegu kindlalt ajaga siduda ei saa. Samas mõnsid kohtunikud, et skaala ulatus on paigas ja punktide järgi on võimalik koormust mõõta.

Eerik: Kui leppida kokku, et mõõdame koormust tundides, võib juhtuda, et arvatakse, et riik on kehtestanud kohtunikule normtöötaja. Kui koormuse arvestamise süsteem on punktides, siis võime punktidele mingi ajaühiku juurde mõelda ja seda kasutada analüüsi tegemisel. Meie kohtus ei ole punktid ajaga seotud, vaid need tuuakse välja võrdleva koormuse eesmärgil. Väiksemate punktidega inimene teeb lihtsalt rohkem asju. Võrdlus motiveerib rohkem pingutama.

Rask: Punkte ei mõõdata küll võrdeliselt tunniga, kuid see võimaldab ikkagi teha analüüsi optimaalse koormuse osas.

Ligi: Kui lepime kokku optimaalses punktisüsteemis, siis selliseid küsimusi ei teki.

Vaks: Me ei ole enam võimelised tunnikoormusi hindama. Oluline on, et näiteks materiaalõiguse asjad või ka muud kohtuasjad ei ole enam sama sisuga, mis kaks aastat tagasi. Seega meil ei ole ka tundide osas adekvaatseid andmeid. Suhtun optimaalsesse koormusesse skepsisega. Me ei ole valmis ajaühikuid reaalselt määratlema. Timo Ligi analüüs näitab, et meie kohtumajas ei töötata enam sama optimaalselt, kui 2008.a, kuid ometigi seda tehakse. Seega analüüs ei vasta tõeale. Timo Ligi skeem on lihtne, aga seal ei arvestata muud tööd, mis tehakse menetluste kõrvalt.

Pärsimägi: Kuidas toimub töö ja punktide arvutamine igapäevaselt?

Ligi: Praeguste põhimõtete järgi on olukord tsiviilkohtunike osas nii Tallinnas kui Tartus selline, et koormuspunktide alusel töötatakse 7-8 päeva nädalas. Reaalses mõttes see ei ole võimalik, kuid see võib näidata, et töötatakse rohkem n-ö üle jala. Kohtusin nii Tartu kui Tallinna tsiviilkolleegiumi esimeestega. Tallinna tsiviilkolleegiumi esimees ütles, et numbrid on õiged, sest kohtunikud töötavad suurema koormusega ning kui kohtunikke juurde võtta, oleks numbrid ka optimaalsed.

Pilving: Seletus võib olla ka selles, et Tartus on üks kohtunik lapsehoolduspuhkusel. Seal on koormust püütud ümber kantida konsultantide tööks. Ma ei tea, kui palju see olukorda mõjutab, aga oleme taotlenud konsultandi kohta, et kompenseerida puuduva kohtuniku kohta. See on mingil määral muidugi tõde, et asju lahendatakse liialt kiirustades.

Tampuu: Tartu puhul torkas tõesti silma, et tsiviilkohtunike koormus on üle mõistuse. Tallinna puhul see niivõrd silma ei paista. Sellise koormusega ei ole võimalik optimaalselt tööd teha.

Rask: Tehtud töö on jõudnud nii kaugele, et erinevad menetlusliigid on võrreldavad. Tegemist on enam-vähem objektiivse mõõtmisaskaalaga. Kohtusüsteemi siseselt on varasematel aastatel palju aega raisatud võrdleva analüüsi tegemiseks. On selge, et meil on vaja mõõtmisüsteemi, mille tulemused oleks kohtunike poolt aktsepteeritavad ning oleme sellele suhteliselt lähedale jõudnud. Tulenevalt erinevatest seadusemuudatustest tuleb kogu aeg süsteemi aktuaalses seisus hoida ja kui see aitab teha objektiivselt paremini ressursiotsuseid, siis me oleme jõudnud teatud teetähiseni. Kaldun arvama, et KHN võiks veebruarikuulise kohtunike täiskogul anda selge soovitus kõigile kohtutele võtta punktiarvestussüsteem töökorralduse aluseks ja täna tehtud töö heaks kiita.

Eerik: Teen ettepaneku muuta sõnastust selliselt, et süsteem kajastab kohtunike koormust punktides.

Rask: Olen nõus. Kui soovime, et kõik kohtunikud tunnetaksid koormuspunktide süsteemi objektiivsena, peavad KHNi liikmed aktiivselt diskussioonis osalema. Äkki on võimalik punktisüsteemid

lihtsamalt hoomatavaks teha. Kui püüame asju liiga perfektseks ajada, siis diskussioon takerdub detailidesse ja üldist mõõtühikusüsteemi ikkagi ei teki. Võib-olla võiks asju võtta üldisemalt ja inimlikumal tasemel.

Pilving: Kuskile võiks sisse kirjutada ka ettevaatusprintsipi. See muidugi kahjustaks punktide usaldusväarsust, aga teatud ohud siin on.

Ligi: Ma olen nõus, et terve mõistuse printsiip peab jääma kehtima. Kui ise tunned, et punktiarvestusena tehtud tulemus on ebaõige, tuleb analüüsida, kuidas asju teistmoodi teha.

Viiakse läbi hääletus koormuspunkti põhimõtete heakskiitmise ja korralise täiskogu päevakorda lülitamise poolt.

Poolt: 8

Vastu: 0

Erapooleteid: 0

Otsus: KHN kiidab heaks koormuspunkti põhimõtted ning toetab asja arutamisele saatmist korralisel kohtunike täiskogul.

Timo Ligi saadab ettekantud slaidid ka KHNi liikmetele.

4. Ülevaade uus KISi arendusprojektist – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Timo Ligi

Ligi: Pandi kokku arendajate tegevuskavadega pakkumissetepanekud. Praeguseks on järel 2 pakkujat. Ericsson loobus, sest tahtis pakkuda oma valmis tehtud süsteemi, kuid seda poleks saanud Eestis hästi rakendada, sest soovime saada e-toimiku liidest. Ericssoni süsteemi e-toimikuga liidestamine oleks olnud keerukas. 26.11.2010.a esitasid teised osalejad oma pakkumused. Praegu on käsil nende pakkumuste hindamine. Seega ei ole võimalik hetkel anda informatsiooni, kes saab projekti arendajaks. Lõplik selgus saabub jaanuaris. On alust loota, et leiame hanke tulemusena arendaja, kes võiks töö ette võtta ja valmis teha. Järgmisel kolmapäeval on kavas ka infosüsteemi juhtühikute kokkusaamine. Üks ettepanek, mis arutusele tuleb, on pikendada raha, mis on arendamiseks ette nähtud, kasutamise aega 6 kuu võrra. Järgmise aasta lõpuks peaks olema süsteem rakendatav. Kuna töö on pingeline, siis soovime rakendamise protsessi 6 kuu võrra pikendada. See võib tähendada ka uue KISi kasutuselevõtmise edasilükkamist. Juhtühikute seda ideed praegu veel heaks kiitnud ei ole, tegemist on eelinfo, et mõtted selles suunas liiguvad. Püüame igal juhul tähtaegselt ja antud raha piires asjaga valmis saada. Paralleelselt käib ka infosüsteemi detailsete nõuete koostamine töögrupis. Esimesele koosolekule sai koondatud ka inimesi, kes olid senise KISi arendamise juures, kellel oli visioon, mida infosüsteem peaks tegema. Laekus palju ettepanekuid, mida nõuete kirjutamisel ja arendamisel saab arvesse võtta. Olen teinud ka ettepaneku Riigikohtusse tulla, et arutada seal võimalikke küsimusi, mida kirja teel või töögrupis on keeruline arutada. Need puudutavad nõudeid, projekti elluviimist jms, et tagada informatsiooni kättesaadavus. Võin projektist ülevaate anda ka täiskogul, kui see teema arutamisele tuleb.

Saabus asekanter Marko Aavik.

Rask: Riigikohtu juhtkond arutas KIS 2 teemat kaks nädalat tagasi. Arutelust võtsid osa kolleegiumi esimehed, direktor, Riigikohtu esimees ja tema abi. Arutelu kestis kokku 45 min. Koostati ka protokoll. Muuseas jõuti seal arusaamisele, et Riigikohtu praegust infosüsteemi ei ole võimalik enam edasi arendada. KISi tööühik on kaks Riigikohtu esindajat. Tulevikus ei ole enam tarvis rääkida KISi liidest Riigikohtu infosüsteemiga, vaid see läheb üldisesse arendusprojekti. Nõupidamisel tekkisid ka hirmud seoses uue infosüsteemi kasutuselevõttuga. On väga hea, et olete planeerinud arutelu ka Riigikohtus, millest saavad soovijad osa võtta. Minu soovitus on, et kogu projekti arendamisega tuleb toimida mõistlikus tempos. Usaldusväarsuse loomine ja säilitamine on üks tähtsamaid komponente uue süsteemi väljatöötamisel. Aeg raha kasutamise aspektist on tähtis, aga kui kohtusüsteem ei võta uut infosüsteemi omaks, siis on tõenäolised ka rakendusprobleemid.

Otsus: KHN võtab teadmiseks informatsiooni uue KISi arendusprojekti kohta.

5. I ja II astme kohtute eelarvete kohta seisukoha andmine – KHNi seisukoha andmine KS § 41 lg 2 alusel – Justiitsministeerium

Kiipsaar: Järgmise aasta eelarve on sarnane selle aasta eelarvega. Piirnumbrid jäid samaks. Kohtute vahelised jaotused on 2010.a eelarve järgi koostatud. Koostöös kohtutega on summasid mingil määral muudetud. Suuri küsimusi 2011.a baaseelarve osas ei ole. Need on samal tasemel, mis eelmisel aastal.

Aavik: Põhiline erinevus, mis välja paistab on see, et uus eelarve on eurodes. Väike muudatus on tulnud parlamendi eelarvemenetluse käigus, millega anti I ja II astme kohtutele juurde 5 miljonit krooni. Kui oli kärke aeg, siis võtsime suuna, et kohtutes püüda palku mitte kärpida. Sellega tekkis 4-5 miljonit krooni miinust eelarvesse eeldusega, et kõik kohtuniku kohad oleks täidetud. Nüüd saame lisandunud raha eelarve miinuse katteks ära kasutada. Konkursse on hetkel välja kuulutatud kolm. Vähemalt kaks konkursi oleks veel vaja korraldada. Oli teadlik otsus teisi konkursse samal ajal Viru Maakohtu konkursiga mitte välja kuulutada, sest vastasel korral on tõenäoline, et Viru Maakohtu konkurs luhtuks.

Rask: Kas 5 miljonit krooni lisaraha on määratud kohtunike palgafondi?

Aavik: Osaliselt läheb raha ka majandusfondi. 3 miljonit on planeeritud personalikuludeks.

Rask: See tähendaks 5 kohtuniku koha täitmist. Kui konkurs välja kuulutatakse, siis lõpptulemus selgub parimal juhul poole aasta pärast, kuid realselt kolmveerandi aasta pärast. Kui täna konkurs välja kuulutada, siis parimal juhul septembris - oktoobris või hiljem saavad kohad täidetud. See tähendab, et maksimaalselt õnnestub ära kasutada 1/3 summast. Mida ülejäänud rahaga tehakse?

Aavik: Ülejäänud summa kulutatakse ainult kohtusüsteemi heaks. Eelarvetabeliga oli kaasas ka reservi tabel. Kui reservi tabelit vaadata, siis planeeritud kuluallikad on lahti kirjutatud. Suur broneering on tehtud KIS 2 arendamisele. See on lisaks eelmise aasta baaseelarvetele. Tegemist on varasematest aastatest üle kantud summadega, mis on igaks juhuks KISi alla planeeritud. Meile on lubatud anda Euroopa Liidu rahadest 8 miljonit krooni, kuid me ei tea, kas meile lubatu kehtib ja mida MKM järgmisel aastal eurorahade jagamisel teeb. Selleks on riskifondina planeeritud 8 miljonit krooni, mis ei ole tulnud kohtute baaseelarve arvelt, vaid need on kärpeaastatest järele jäänud summad, mida ei ole pidanud riigieelarvesse tagasi andma, vaid oleme saanud jätta investeringute katteks. Ettenägematute kulude reserv on ainult 1,3 miljonit. Ühelgi varasemal aastal ei ole summa nii väike olnud. Kui siia juurde lisada 3 miljonit krooni lisaraha, siis on tegemist ikkagi väiksema reserviga, kui kunagi varem. Aeg on näidanud, et kohtutel tekib ettenägematuid kuluvajadusi. Kohtute eelarve kokku on 400 miljonit krooni, sealjuures 4 miljonit ettenägematute reserv. Leian, et see ei ole suur summa.

Särgava: Millistel kaalutlustel ei kuulutata Harju Maakohtusse uut konkursi? Töökoormuste analüüs näitas, et koormus on väga suur. Ka pärast tänast konkursi jääb meil ikkagi 5 vakantset kohta.

Aavik: Ma ei taha öelda, et Harju Maakohtu konkursi ei tule, sest seda otsustatud ei ole. Hetkel otsustati, et muid konkursse ei kuulutata välja üheaegselt samal ajal Viru Maakohtu konkurssidega.

Tampuu: Kas täiendavalt eraldatud 5 miljonit krooni läks kohtunike personalikulude hulka?

Aavik: Summa läks hetkel reservi. Tuleb arvestada, et 5 miljonist 3 miljonit on personalirahad ja 2 miljonit krooni majandamiskulud.

Tampuu: Mitme kohtunikukoha rahastamine on ette nähtud baaseelarve summaga 10 miljonit eurot?

Rask: Eeldusel, et koht on täidetud terve aasta, kulub ühe kohtuniku peale 1 miljon krooni.

Lipstok: Täna on ametis 225 kohtunikku + 4 kohtunikku nimetatakse 1. veebruarist 2011.a ametisse.

Aavik: Kohtunike personaliraha on arvestatud väga täpselt. Täitmata kohtade summad on kantud reservi ja need eraldatakse kohtutele juurde, kui kohad täidetakse.

Pilving: Kui vaadata baaseelarvet, siis milliseid olulisi läbirääkimisi lisaks Tartu Halduskohtu ja Tartu Ringkonnakohtu lisarahastamiseks on peetud?

Aavik: Oleme alates 2008.a rahastanud kohtuid ka tulemuseesmärkide täitmise lubaduste alusel. Kavatsime seda jätkata ka järgmisel aastal. Kärpeaastad on rahastamise võimalusi vähendanud. Järgmisel aastal on kavas esmakordselt lisaks I astme kohtutele tulemuseesmärkide saavutamise kaasata ka ringkonnakohtud. Maakohtute peamiseks eesmärgiks on PKS-i järelevalve rakendamine, mille osas kohtute tegevus on alles jõudu võtmas. Pöörame tähelepanu ka katkematu menetluse rakendamisele, et eelistung ja põhiistung toimuksid mõistlikul ajal. Tallinna Halduskohtu eesmärgiks on menetlusaegade lühendamine ja Tartu Halduskohtu eesmärgid on seotud regionaalpoliitiliste muudatustega. Vabariigi Valitsus kinnitas Ida-Viru regionaalpoliitilise tegevuskava, kus on seatud eesmärgiks piirkonna osatähtsuse suurendamine. Riik saab piirkonda arendada töökohtade loomisega. Kohtusüsteemis palju selliseid funktsioone, mida täita regionaalpoliitilist aspekti silmas pidades ei ole. Idee on Jõhvi teha kinnipeetavate vaidluste lahendamise keskus. Seda on võimalik kinnipeetavate kaebustega teha, kuna enamikul juhtudel vang ei pea ise enam kohtusse kohale minema, vaid istung saab toimuda videokonverentsisüsteemi vahendusel. Kui on vajalik kohtusse minna, siis tagab kinnipeetava transpordi riik. Jõhvis on valmimas ka uus kohtumaja, mille infrastruktuur võimaldab keskuse loomise ja tööhoidmise. Tähtsustada saab nii Tartu Halduskohtu osatähtsust ja samuti Viru piirkonda, luues sinna kõrgharidust nõudvaid töökohti. Sellekohane analüüs tuleks KHNis arutamisele märtsis. Lähtudes Ida-Viru regiooni arendamisest, oleme Tartu Halduskohtule pakkunud kokkuleppe esemeks välja eesmärgi, et nad hakkavad valmistama ette keskuse toimimiseks vajaliku lisapersonali leidmist. Nad saaksid juba hakata otsima kolme konsultanti ja ühte sekretäri, keda saavad juba varem kasutada olemasoleva töö toetamiseks ja keda saab keskuse loomise ajaks välja õpetada. Kinnipeetavate kaebuste ja vaiete lahendamist kohta tehtav analüüs näitab, kui suur on tegelik ressursivajadus, kuid kindlasti on vaja ametnikke juurde võtta.

Pilving: Kui palju on kokkulepete reservi kogumaht kohtute peale?

Aavik: 4 miljonit krooni.

Parrest: Kui vaadata tõlketeenuste kulusid, siis Harju Maakohtus on see kõige suurem, Viru Maakohtus aga väiksem, kuigi eeldaks, et Viru Maakohtus on tõlkekulud kõige suuremad. Teiseks, kui vaadata proportsioone kohtute vahel, siis need on ebaselged, näiteks koolituskulude jaotus kohtunike ja muu personali vahel. Millest sellised erinevused kohtute vahel tulenevad? Kolmandaks ma saan aru, et reservi on planeeritud ka Euroopa Inimõiguste Kohtu lahenditega seonduvad kompensatsioonid. Kas sain õigesti aru, et riik ei maksa neid Vabariigi Valitsuse reservist, kui minnakse sõbraliku kokkuleppe peale, vaid iga kohus planeerib iseenda eelarvesse potentsiaalse kulu, mida peaks maksma?

Aavik: Mis puudutab EIK asjades kompensatsioonide maksmist, siis siiani ei ole neid kohtu eelarvesse planeeritud, kuna planeerimiseks on vaja püsikulu. Kompensatsioonid on siiani võetud ühekordsete maksimisvajadustena ja need on makstud VV reservidest. Nüüd aga on Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendite alusel kompensatsioonide maksmine muutunud planeeritavaks. Seega on mõistlik kulud planeerida eelarvesse sisse. Rahad ei lähe konkreetselt ühegi kohtu arvelt, vaid on kohtute reservi all kirjas.

Parrest: Kas riigil ei ole ühtset lähenemist, milliselt eelarverealet kulud lähevad?

Rask: Täna on kulud planeeritud Justiitsministeeriumi reale. Eelarve struktuur on läinud täpsemaks.

Aavik: Rõhutan, et ükski kohus konkreetselt summasid oma eelarvest maksma ei pea. Mis puudutab koolituste rahasid, siis kohtunike koolitab Riigikohus. Teiste ametnike koolitamiseks oleme tsentraalselt ette näinud koolituskuluna 800 000 krooni. Lisaks on kohtud ise taotlenud vahendeid, et osta kirjandust jms.

Kiipsaar: Kohtutele antakse majandamiskulud ühise summana, v.a teatud kulud, näiteks tõlketeenuse kulud ja postikulud. Need kulud, mis puudutavad koolitust, paneb kohus ise paika. Suurusjärg tekib eelarverealet kohtu enda tunnetusest. Seda ministeerium ei kontrolli ega dikteeri. Tõlkimiskulud on võetud 2010.a keskmise kulu alusel. Seega võetakse aluseks reaalsed kulud ja nende järgi on paika

pandud järgmise aasta võimalikud kulud. Kui kohtul lähevad kulud planeeritust suuremaks, siis eraldame raha juurde. Kohus ei pea oma vahenditest leidma kuludele katet.

Särgava: Harju Maakohtus on inglise, saksa, prantsuse jm keelte kasutust tunduvalt rohkem kui Virus Maakohtus. Seega pole tegemist eesti-vene tõlkimise probleemiga.

Aas: Ka prokuratuuri puhul on samad probleemid. Reaalselt on ainult koosseisulised tõlgid ametnike alla märgitud. Viru piirkonnas eesti-vene tõlgid on koosseisus. Sellest tuleneb ka erinevus.

Lipstok: Riigikohus kohtuametnikke üldjuhul ei koolita. Koolitatakse ainult siis, kui kohtunike koolitustel jääb vabu kohti üle. Kuidas hakkab koolitustegevus kohtuametnike puhul välja nägema?

Aavik: Saan koolitusplaani märtsis KHNi tuua.

Lipstok: Seda teemat võiks arutada ka Koolitusnõukogus. Kohtuametnike ja kohtunike koolitus võiks siiski käsikäes käia.

Rask: Täna ollakse arvamusel, et Justiitsministeerium, kes peaks ametnike koolitusega tegelema, ei tegele sellega. Ei ole mõistlik, et koolituse jaoks planeeritud ressursid läheb muude asjade korraldamiseks. Tulenevalt sellest, et nii konsultandid, sekretärid kui ka teised ametnikud vajaksid oma teadmistes kaasajastamist, oleks mõistlik Koolitusnõukoguga koostööd teha. On selge, et täna koolitusega piisaval määral ei tegeleta.

Aavik: Tuleb tõdeda, et koolitustega pole viimastel aastatel tegeletud eelkõige eelarvekärbete tõttu.

Rask: Mis puudutab Ida-Virumaa regionaalpoliitilist arendamist, siis plaanid on küll head, kuid ka sotsiaalne sidusus kohtusüsteemi sees vajaks läbivaatamist ja korrastamist. Kõigisse ettevõtmistesse, mis puudutavad haldusmenetluse ja halduskohtusüsteemi ümberkujundamist, palun kaasata ka Riigikohtu halduskolleegium. Kuna Riigikohtu halduskolleegium tahab tõsiselt tegeleda kogu halduskohtusüsteemi arenguga, siis tuleks ka halduskolleegiumi esindaja nõupidamistesse kaasata.

Aavik: Riigikohtu halduskolleegiumiga on nõupidamine plaanis.

Pärsimägi: Sain aru, et plaan, mida Riigikohtuga kooskõlastatakse, realiseeruks tulevikus. Sõbralik kokkulepe algab jaanuarist ning kolm konsultanti tuleb kohe Tartu Halduskohtu koosseisu juurde võtta ja tööle panna isegi juhul, kui plaan ei realiseeru?

Aavik: Ida-Viru piirkond vajab funktsionaalset arendamist ja see on valitsuse tasemel otsustatud. Kindel plaani realiseerumises olla ei saa, kuid selles suunas liigutakse ja arengukavadesse kirjutatakse kohtusüsteemi poolt sisse ka võimalus Ida-Viru piirkonda töökohtade tekitamine. Ma usun, et see muudatus tuleb ja mul ei ole kahtlust, et sellel eesmärgil võiks ka varem raha eraldada.

Viiakse läbi hääletus I ja II astme kohtute 2011.a eelarveprojektidele seisukoha andmiseks.

Poolt: 8

Vastu: 0

Erapooleitud: 0

Otsus: KHN kinnitab I ja II astme kohtute 2011.a eelarve.

Rask: Tahan siiski seoses soorituskokkulepetega märkida, et soorituskokkulepped ja ühiste kavatsuste protokollid ei pruugi kohtusüsteemile sobida ning oleksin nende sõlmimisega ettevaatlik. Kohtusüsteem kaotab palju, kui iga-aastaselt seatakse kohtutele raha eraldamise alusena uusi eesmärgid. Teiselt poolt hakatakse lisarahaga stimuleerima ka ületööd. Ilma analüüsita, miks taolised olukorrad, mida püütakse kokkulepete sõlmimisega lahendada, on tekkinud, ei ole kokkulepete sõlmimine hea lahendus.

Aavik: Kui kohus ei täida eesmärgid, siis me raha ei eralda. Me jälgime, et kokkulepped ei muutuks n-ö väljapressimise allikaks.

Rask: Probleem on selles, et sisuliselt Justiitsministeerium ostab kohtult sisse õigusemõistmise teenust. See ei ole kaugemas perspektiivis õige lähenemine, vaid sobib ajutiste probleemide lahendamiseks.

Pilving: Küsimus on rohkem kokkulepete vormis, mitte sisus. Mis puudutab Tartu Halduskohtuga sõlmivat lepet, siis sisuliselt taheti osta kohtu nõusolekut enne, kui on valminud sisuline analüüs. See on kohatu lähenemine.

Rask: On teine asi, kui eelarveraal on sihtotstarbelised rahad. Teine asi on, kui rahasid eraldatakse taoliste kokkulepete alusel. Leian, et kokkulepete sõlmimine ei tohiks muutuda reegliks.

Paus 13.00-13.25.

6. Esimese astme kohtunike tunnustamise aumärgi „Kohtu teravaim sulg“ statuudi kinnitamine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Märt Rask

Rask: Aumärgi idee on settinud kaua. Olles üks selle propageerijaid, ei ole ma vastuseisu sellele ideele tundnud. Küll aga sügisel seda teemat Riigikohtu üldkogus arutades teadustati mind ohtudest, mis võivad aumärgi andmisega kaasneda. Esiteks, kas aumärki antakse välja näiteks kriminaalkohtunikele, kes on teinud suure avalikkuse tähelepanu pälvinud asjas õigeksmõistva või süüdimõistva otsuse. Teisisõnu – kuidas avalikkus reageerib töötulemuste hindamisele ja kas sellest muutub kohtunik kõrgema kategooria kohtunikuks või toob see endaga kaasa olukorra, kus inimesed hakkavad soovima kohtuasjade menetlemist ainult teatud kohtunike poolt. Sellest tulenevalt otsustati, et tegemist on süsteemisisesega tunnustusega, mille eraldi eesmärgiks ei ole laiem avalikustamine. Avalikustamise vormiks on seetõttu välja pakutud Riigikohtu kodulehekülg. Teiseks tõstati küsimus, kas sama inimene võiks saada igal aastal sule. Sellest tulenevalt on statuuti sisse pandud piirangud, et alles neljandal aastal pärast sule saamist on võimalik uuesti aumärk saada. Nähakse ette võimalus sulge üldse mitte välja anda. Kolmandaks tahan rõhutada, et Eesti kohtusüsteemis võime harva rääkida kohtunike karjäärist. On pigem erand, et I astme kohtunikust saab Riigikohtu kohtunik. On mõistlik tunnustada neid kohtunikke, teerajajaid ja teistele eeskuju näitavaid inimesi, kes võib-olla ei saa karjääritõusust osa, küll aga on tublid õigusemõistjad kuni pensionile siirdumiseni.

Rõhuasetus on pandud mitte administratiivsele küljele, vaid komisjon koosneb ühe tunnuse järgi liigitatavatest kohtunikest. Nendeks on pikaajalise staažiga kohtunikud. Kaldun arvama, et kõigil, kes on lugenud esimese astme kohtunike lahendeid, tekib arusaamine kohtuniku töö kvaliteedist, kriteeriumidest ning sellest, milline on hea kohtulahend. Täna me ei suuda defineerida head, parimat või standarditele vastavat lahendit. Räägitakse selgusest, motiveeritusest ja teistest kriteeriumidest, kuid lahendi kvaliteet on kompleksnähtus. Kuigi kohtulahendi tegemine on seadusega piiratud, on see siiski omamoodi looming. Sellest tulenevalt komisjoni töö pikemas perspektiivis (3-5 a) peaks andma meile kompleksi põhimõtetest ja arusaamadest, millistele kriteeriumidele hea kohtulahend peaks vastama. Komisjoni liikmetel lasub seega ka kohustus defineerida ja motiveerida, miks üks või teine kohtunik aumärgi ära on teeninud. Samuti on komisjoni ülesanne kohtunikele välja öelda, miks just aumärgi saanud kohtuniku lahendeid esile tõstetakse. Nendest motiividest ja argumentidest kujunebki arusaamine parimast kohtulahendist. Kui meil õnnestub täna statuut võimalike parandustega heaks kiita, siis riigikohtunik Peeter Jerofejev kutsub staažikad kohtunikud kokku ja arutelu käigus tehakse ettepanek esitada kõigil neil, kes statuudis märgitud, oma kandidaadid.

Graafilist lehte täna ei ole, küll on aga räägitud läbi Kunstiakadeemia rektoriga, et lähiajal töötatakse välja 4-5 eskiisi, mida hinnata ja millest peaks sündima aumärgi kunstiliselt kujutatud vorm. On kokku lepitud, et aumärgi kätteandmine peaks toimuma täiskogul, pidulikult. Peaks olema ka tunnusmuusika. Selles osas käivad läbirääkimised Olav Ehalaga. Kui tahame, et aumärk oleks väärikas ja kestav ning traditsioon jääks püsima, tuleb sellised nüansid läbi mõelda.

Kõik ettepanekud on olnud positiivsed ja statuuti toetavad. Ootan arvamusi.

Tampuu: Minu arvates on ka tsiviilkohtumenetluses oluline, et kohtuotsus oleks põhjendatud, aga võib-olla see annab siiski liiga ühekülgse tunnustuse, sest oluline aspekt tsiviilkohtumenetluses on lepitamine. Nendes asjades kohtulahendid ei ole konkureerivad võrreldes teiste kohtumenetlustega.

Seega võiks tulevikus luua täiendavad tunnustused, et ka näiteks tsiviilkohtunikel oleks võimalik aumärk saada.

Rask: Aumärgi eesmärk on tunnustada I astme kohtuniku kutsetööd. Ei ole mõeldud, et aumärk antakse pelgalt menetlusdokumendi alusel, vaid kogu kohtuniku töö alusel laiemas aspektis. Võib-olla sellel komisjonil on lihtsam teha oma järeldusi kirjapandud tarkuse pinnalt, kuid keegi ei tee takistusi, et hinnatakse ka teisi kohtuniku töövaldkondi.

Tampuu: Sellisel juhul võiks vastavat punkti statuudis täpsustada.

Rask: Tegemist on mõnevõrra erineva lähenemisega. Mul on ettepanek, et statuut ja kogu tegevus peaks terve mõistuse ja hea tahte kriteeriumidele alluma. See on ainult tugi. Peame usaldama inimesi, kes suudavad tarku otsuseid teha. Suurimaks veaks on valede inimeste esiletõstmine ning just selle välistamiseks on komisjon ka kümneliikmeline.

Pappel: Kas kandidaat teab, kui tema kohta ettepanek tehakse?

Rask: Ma olen selle poolt, et kohtunik ei teaks enda esiletõstmist. Üks visioon on, et komisjoni esimees tuleb aumärgi andmisel lavale, teatab nominentide nimed ning siis žürii liige analüüsib ja teeb lõpuks teatavaks aumärgi saaja.

Pappel: Panin selle teema ka Tallinna Halduskohtus üldkogule arutamiseks. See on sensitiivne teema. Tahtsin, et kohtunikud avaldaksid arvamust. Üldkogu otsustas, et nad ei toeta seda algatust. Meie kohtus aastaid tagasi on valitud aasta kohtunikuks Karin Kalmiste. Seega praktika on meil olemas, aga kohtunikud olid ehmunud ja skeptilised. Neis tekitas skeptitsismi pigem see, et hindamine on üsnagi subjektiivne. Tekitas küsimusi, mille alusel hindamist teostatakse. Teiseks leiti, et aumärgi saamine võib tekitada kohtunike vahel pingeid ja konflikte. Halduskohtunikke on üsna vähe ja võib tekkida olukord, et aastaid on aumärki välja antud ning mittedaanutel on tunne nagu nad oleks halvad kohtunikud.

Rask: Need mõtted ei ole üllatuslikud. Neid aspekte on mitmel pool arutatud. Esiteks on tegemist süsteemisese tunnustamisega. Teiseks on tehtud vigu püütud parandada. Läbi mitme aasta on kuulutatud välja aasta prokurör ja viimasel aastapäeval ei pannud mina tähele, et aasta ametniku väljakuulutamise oleks tekitanud kellegi vahel pingeid.

Komisjon peab suutma kohtunikukonnale seletada, milliste kriteeriumide alusel otsus tehti ja mida arvestati ning kuidas otsus sündis. Võib-olla saame sealt kätte tõekriteeriumid, millised on hea kohtuniku lahendid ja töövõtted.

Vaks: Oma olemuselt on see kolleegi preemia.

Eerik: Arutame praegu ideed. Idee on tunnustada kohtuniku ning ma toetan seda ideed. Kuidas see realiseerub, on teine asi. Lõppkokkuvõttes on see väljatöötamise küsimus. Idee on aga väga hea ja seda tasub kindlasti edasi arendada.

Aavik: Minu arvates on samuti tegemist hea ideega. Dokumendi järgi hakatakse hindama I astme kohtuniku töö kvaliteeti. Ühest küljest on see väga hea. Teisalt aga kohtusüsteem toimib paljuski enesekorralduse põhimõttel ja on rida kohtunikke, kes vabast ajast tegelevad ka süsteemi arendamisega. Võib-olla tasuks lisada üks eraldi kategooria ka kohtunike jaoks, keda hinnatakse selle järgi, kui palju nad panustavad süsteemi arendamisse.

Rask: Ka see teema oli arutusel. Aumärk on suunatud töö kvaliteedile ning arvesse tuleks võtta ainult kutsetöö. Vaieldamatult väärivad tublid kohtujuhid ja süsteemi arendajad esiletõstmist ja miks mitte kunagi ka sellise aumärgini jõuda, kuid praegu ei tahaks hinnatavat valdkonda laiemaks teha.

Pärsimägi: Aeg-ajalt kostub maakohtutest, et hinnatakse ainult ühiskondlikku tööd ning põhitööd ei panda tähele. Hinnatakse neid, kes kuuluvad komisjonidesse. Selles mõttes võiks rõhuasetus just põhitööle pühendunutel olla.

Aas: Toetan ideed. Kuna see on kohtusüsteemi sisene asi, siis vormi andmine peab olema kohtunikukonna küsimus, kuid tahan teid julgustada. Prokuratuuris oleme parimaid ametnikke valinud

juba aastaid ja oleme teinud selle käigus ka mõned vead, mida kohtunikkond on vältinud. Meil ei olnud esialgu kirjalikku statuuti. Samuti jäi piiritlemata isikute ring, kellele aumärk antakse. Tekkisid probleemid, et meil oli tubli inimene, aga midagi erilist ei saanud tema puhul esile tõsta ning kui ta auhinna sai, siis tundis ta ennast ise halvasti. Seetõttu panime kriteeriumid kirja, et hindame viimast aastat. Kolmandaks läksime tehnilise hääletamise peale, kuid see ei andnud adekvaatset tulemust. Tänapäevane protseduur on, et komisjon arutab sisuliselt läbi ning lõpuks annab ühise hinnangu ja otsuse. Kõiki neid vigu, mis oleme teinud, on teil õnnestunud senise protsessiga vältida.

Tampuu: Olen samuti projekti poolt. Kommentaariks Tiina Pappelile leian, et kuna protsessi on kohtunike tutvustatud, siis üllatusena see neile ei tule. Üldine arvamus on siiski, et seda aumärki oleks vaja.

Rask: On laekunud ka kirjalikud ettepanekud, mis tuleks läbi käia. Kui võtta asja elutöö preemiana, siis on see hoopis teine kategooria. Kui võtta perioodilise auhinnana, siis peaks auhinna andma ajaliselt piiratud perioodi eest. Küsimus oli ka halduskohtunike vähesuse osas. Kuna kohtunikke tuleb juurde, siis selles osas probleeme olla ei tohiks. Pean mõistlikuks, et statuudile lisatakse arvamuse andjana õiguskantsler. Et auhinna saaja Riigikohtu kodulehel teatavaks tehakse, selle vastu kellelgi pretensioone ei ole. Kuldsulepea osas tahan rõhutada, et aumärk ei ole materialiseeritud, vaid on tunnustus, kunst. Kriteerium oli, et seda ei oleks võimalik rahaliselt hinnata.

Pilving: Minu ettepanek kuldsule osas oli seotud sellega, et anda aumärke välja vähem, aga tõsta selle väärtust. Võib-olla see võtaks vähemaks ka neid pingeid, mida Tiina Pappel rõhutas. Kellelgi ei tekiks siis õiguspärasest ootusest aumärki saada. Need on ideed ja töögrupp võib neid arvestada või arvestamata jätta.

Rask: Tegemist on põhimõttelise küsimusega. Meie lähtusime sellest, et aumärk ei ole materiaalne väärtus, kuid kindlasti kaalume neid ettepanekuid.

Viakse läbi hääletus esimese astme kohtunike tunnustamise aumärgi „Kohtu teravaim sulg“ statuudi kinnitamiseks.

Poolt: 7

Vastu: 0

Erapooleitud: 1

Otsus: KHN seab sisse esimese astme kohtunike tunnustamise aumärgi „Kohtu teravaim sulg“ statuudi.

7. Kohtunike täiskogu päevakorra tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Mari-Liis Lipstok

Lipstok: Päevakava saadetakse kutsututele. Täiskogu on järgmisel aastal ühel päeval 11.02.2011.a Pärnus. Oodatud on ka kõik Justiitsministeeriumi kohtuhaldusega tegelevad ametnikud. KHNi liikmetele on kohalolek kohustuslik. Eelneval õhtul on Riigikohtu esimehe vastuvõtt. 11.02.2011.a alustatakse kell 9.00 ja kõigepealt tulevad Riigikohtu esimehe ja justiitsministri ettekanded. Siis edasi teemadest, mis jutuks on olnud. Arutatakse kolme teemade ringi, mis on varasematest täiskogudest või KHNist üles jäänud – töökoormuse analüüs (koormuspunktid), kohtunikule tagasiside andmine, kohtusüsteemi kommunikatsioonistrateegia tutvustus. Kuna näeme ette, et täiskogul on 2 hääletust (tagasiside andmine ja koormuspunktid), siis püüame välja pakkuda ka otsuse kavandid koos programmiga. Täiskogu lõppeb 11.02.2011.a kell 16.30. Kohtunike omavalitsusorganitesse (KHN, Koolitusnõukogu jne) on sel aastal vaja leida 38 kohtunikku. Kampania on välja kuulutatud, kandidaate saab esitada.

Rask: Kohtute kommunikatsioonistrateegia osas on kavatsus paluda täiskogu juhutama Erik Kergandbergi, kes on varasemalt selle teemaga kokku puutunud. Omavalitsusorganite valimiskirjade tutvustuse teeb M-L. Lipstok. Margit Jõgeva on töökoormuse analüüsi ettekandjaks. Arenguveestluse rakendamise osas võiksid sõna võtta Helve Särghava ja Villem Lapimaa. Koormuspunktide osas võiks sõna võtta Andra Pärsimägi.

Saabub Madis Ernits.

8. Arvamuse andmine Justiitsministeeriumi ettepaneku osas justiitsministrile Euroopa Inimõiguste Kohtu poolt edastatud ja Eestit puudutavates kohtuasjades KHNi seisukohtade kujundamiseks ning KHNi arvamuse andmine justiitsministrile Kersti Kaasiku kaebuses Euroopa Inimõiguste Kohtule ja Valentina Pavlova kaebuses Euroopa Inimõiguste Kohtule sõbraliku kokkuleppe sõlmimise põhjendatuse osas – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium

Rask: Mul on ettepanek konkreetseid kohtuasju mitte arutama hakata. Justiitsministeerium võiks teha ettekande, miks KHNi arvamust küsitakse ja siis võiksime teha arvamuste ringi, kus kõik KHNi liikmed ütleksid, millised seisukohad neil on.

Aavik: EIKi jõudvad kohtuasjad, mis on esitatud Eesti riigi vastu etteheitega, et on rikutud konventsiooni artiklis 6 sätestatud mõistliku menetluse tagamise kohustust, tegemist on tõsise asjaga mitmest aspektist. EIK asjad on olulised nii välispoliitiliselt kui ka siseriiklikult – võib olla on rikutud kellegi inimõigusi ning rahvusvaheliselt on riik ebameeldivas olukorras. Selles osas peab lõpliku menetlusliku seisukoha kujundama Vabariigi Valitsus. Paraku on kindel, et EIK-It saabub kokkuleppele mineku ettepanekuid ka edaspidi ja sellest tulenevalt on ka kohtute eelarvesse selleks otstarbeks raha ette nähtud. Kuna kohtute eelarve, mille KHN kinnitab, näeb kompensatsioonide maksmiseks raha ette, on sellest tulenevalt loogiline, et KHN hakkab arutama ka seda, kas on mõistlik minna kokkuleppele, sest kokkuleppel väljamakstavad summad on väiksemad, kui need, mis EIK lõppastmes välja mõistaks. Senise praktika kohaselt Vabariigi Valitsus läheb kokkuleppele olukordades, kus konventsiooni rikkumine on tõenäoliselt toime pandud. Meie nägemus, kuidas ja miks KHN võiks arvamuse kujundamisel osaleda on, et tavaliselt on EIKi esitatud kaebused seotud etteheitega konkreetse kohtu tööle. Meie hinnangul võiks tulla sellistes olukordades konkreetse maakohtu esimees ettekandega KHNi ning selgitada, miks on sellised asjad juhtunud, kas tema hinnangul on toime pandud inimõiguste rikkumine ja mis on tema seisukoht – kas oleks mõistlik kokkulepe sõlmida või mitte. See on tagatis, et iga asi saab kohtusüsteemi sees ka piisava käsitlemise. Teisest küljest oskab neid asjaolusid kõige paremini hinnata just kohtusüsteem ise, kohtu esimees. On oluline, et ka kohtusüsteem kujundab arvamuse.

Parrest: Peame arvestama sellega, et Riigikogu menetluses on ka riigivastutuse seaduse eelnõu, mis käsitleb mõistliku menetlusaja rikkumise hüvitist. Taotlused esitatakse selle kohaselt Justiitsministeeriumile, kes otsustab hüvitise maksmise üle. Kuidas asetub eeltoodud asjaolu antud teema konteksti? Teatud mõttes on need teemad kattuvad.

Aavik: Sama moodi nagu täna. Justiitsministeerium küsib arvamuse kujundamisel KHNi arvamust.

Parrest: Kas on mõeldud ka selle peale, et juhul, kui eelnõu vastu võetakse, asetuks KHNi arvamus ka protsessi?

Aavik: Jah. Justiitsminister teeb lõpliku otsuse, kuid kaalub seejuures ka KHNi arvamust. Oleme juhtkonnas kaalunud ka varianti kohtute seadusesse kirjutada sisse KHNi kohustus arvamuse andmiseks.

Aas: Kas olen õigesti aru saanud, et tuvastatud on struktuurne probleem? Kuna meil siseriiklikult ei ole mõistlikku menetlusaega seaduse tasandil tagatud, on oht, et EIK siseriikliku struktuuri puuduse tõttu negatiivseid otsuseid teeb?

Aavik: Seadusandlikult ei ole takistust asjade lahendamiseks mõistliku aja jooksul. EIKi poolt on ette heidetud, et meil ei ole mõistliku menetlusaja tagamiseks piisavalt siseriiklikke mehhanisme. Seda ei ole EIK küll kunagi eraldiseisvalt teinud, vaid on tuvastanud, et kohus on ebamõistlikult asja menetlenud ja seejuures öelnud, et meil pole piisavalt siseriiklikke mehhanisme. Seadus ei takista täna asju mõistliku aja jooksul lahendamast.

Rask: Eesti kohal lasub oht, et EIK teeb n-ö piloototsuse, kus ütleb, et asju ei hakata 6 artikli aspektist kaaluma, kuna ikka veel ei ole siseriiklikke õiguskaitsemehhanisme mõistliku menetlusaja tagamiseks.

Aavik: Parlamendi menetluses on mehhanismide tekitamiseks ka eelnõu.

Aas: Kas Vabariigi Valitsuse suund on võimalikult palju kompromisse sõlmida?

Aavik: Kui ei ole kindlat veendumust, et on toime pandud sisuline rikkumine, ei ole Vabariigi Valitsus kompromissile läinud.

Rask: Tähelepanu oleks vaja pöörata esiteks kogu temaatikale laiemalt ja kui saab, siis anda hinnang, kas konkreetsetes asjades on tegemist konventsiooni rikkumisega või mitte.

Parrest: Õiguskantsler tervitab, et käesolevat teemat arutatakse. Küll aga pöördus Justiitsministeerium ka meie poole kaasusega, kus küsiti ka meie arvamust mõistliku aja osas. Arutasime, kas peaksime üldse seisukoha andma. Otsustasime võimalust siiski kasutada ja oma seisukoht avaldada. Õiguskantsler on seisukohal, et KHNis peaks seda teemat arutama. Kas tulevikus praktika peaks sama moodi edasi kulgema, selles osas Õiguskantsler jääks pigem erapooletuks. Kas KHN peaks andma oma seisukoha, selles osas pole Õiguskantsleril kindlat seisukohta.

Kaasiku asjas on keeruline öelda, kas mõistlikku menetlusaega on ületatud või mitte, arvestades ka neid asjaolusid, et kohus on küllaltki aktiivne olnud. Selles konkreetsetes asjas ei näe Õiguskantsler kohta, kuidas teha kohtunikule etteheidet, et mõistlikku menetlusaega võidakse olla ületatud, sest kohus on kohaldanud sundtoomist, määranud rahatrahve jms. Ka kaebaja endapoolsete põhjuste tõttu on menetlust edasi lükatud. Etteheide konkreetsele kohtunikule see kindlasti ei ole. Tuleb möönda, et menetlusaeg on kokku pikk. Tõenäoliselt riik EIKis kaotaks selles asjas, sest artiklis 13 nimetatud õiguskaitsevahendeid ei ole Eestil loodud. Sellest tulenevalt ilmselt oleks mõtet minna sõbralikule kokkuleppele, kuid kohtusüsteemi süüd otseselt asjas ei nähtu. Teises asjas on ilmselgelt mõistlikku menetlusaega rikutud.

Tampuu: Justiitsministeerium soovib saada KHNi arvamust, kas minna kompromissile või mitte, kuid oma hinnangut ma selles osas anda ei saa ning kaasuseid ma arutama ei hakkaks. Märgin, et meil puudub praktika, kui pikk on mõistlik menetlusaeg. Paratamatult tuleks rakendada EIKi praktika põhimõtteid. Artikkel 6 on etteheide kogu riigile tervikuna. Õiglane oleks rikkumises lisaks kohtule arvestada ka teiste institutsioonide osa kahju tekitamisel. Kui kohus ei ole venitaja, siis poleks õiglane ka trahvi kohtu eelarvest võtta.

Rask: Vastutajaks on tervikuna riik ja seega ei oma tähtsust, kelle eelarverealet kompensatsioon võetakse.

Vaks: Ma ei oska öelda, kas KHN peaks selle probleemiga tegelema. Kaasuseid vaadates Kaasiku asjas tekkis küsimus, kuhu jäi pankrotihaldurite järelevalve. Nõustun, et tegemist ei ole ainult kohtu probleemiga. Süüdistatava haigus on olnud oluline edasilükkamise alus ning samuti süüdistuse muutumine. Põhiprobleem oli, et süüdistatav ise hävitas ära olulisel hulgal tõendeid ning ma ei ole kindel, kas sellises olukorras peaks riik minema kokkuleppele. Pavlova asjas on ilmselgelt menetlustähtaega rikutud.

Pärsimägi: KHNi kaudu kohtutele nende kaasuste materjalide edastamine on vajalik ja põnev. Mõte on kuulata konkreetse asjaga seotud kohtuesimeest. Ma ei otsiks sõbraliku kokkuleppe alusena etteheidet kohtule. Oluline on tulemus menetlusosalise jaoks ja kui kellelgi on kahtlus, et tegelikult süüdi olev inimene õigeks mõisteti ja seda tehti liiga pika aja jooksul ning hiljem mõisteti, et inimene polnud süüdi, siis on see koht, kus kokkulepet kaaluda. Kui aga etteheiteid menetlejale ega kohtule ei ole, siis tuleks vaadata, kas on meil mujal institutsioonides või seadustes puudused. On väga võimalik, et asja menetletakse ebamõistlikult pika aja jooksul, sest probleem on siis kuskil kaugemal. Küsimus on, kas just KHN on organ, kes peaks Justiitsministeeriumile abiks või toeks olema, kuid mingi asjatundjate kogu siiski peaks olema, kes oma arvamusi ütleks. Kaasuste osas olen sisulises küsimuses nõus Õiguskantsleri seisukohtadega.

Pappel: Teemat on vajalik arutada ka hiljem üksiku kohtuniku tasandil, et kõik kohtunikud saaksid selliste juhtumitega tutvuda ja oma järeldused teha. Konkreetsete kohtuasjade puhul ühinen Nele Parrest'i arvamusega, et ilmselt Kersti Kaasiku osas tegi kohtunik kõik, mis oli tema võimuses ning Pavlova asjas tundub, et toimunud on menetluslike rikkumisi, sest mõistlik menetlustähtaeg on ilmselgelt ületatud. Mis puudutab seda, kas KHN peaks andma seisukoha sõbraliku kokkuleppe sõlmimise osas, siis leian, et KHN ei peaks ennast siduma sõltumatu organina nii konkreetsete juhiste

andmisega Justiitsministeeriumile. Küsimus sellest, kas kokkuleppe sõlmimine on põhjendatud, väljub KHNi pädevusest ning see küsimus peaks olema Justiitsministeeriumile ja Vabariigi Valitsusele otsustamiseks. Välistaksin selle, et KHN annaks siduvaid otsuseid.

Eerik: Mul tekkis samuti küsimus pädevusest. Me annaksime arvamuse menetlusliku toimingu tegemise jaoks. Kahtlen, et selline otsustus kuulub KHNi pädevusse. Teiseks tekib sama probleem, mida Tambet Tampuu mainis. Räägime KHNist kui organist ning menetluslike otsuste tegemine ja arvamuse kujundamine võib olla problemaatiline. Sisulise külje pealt leian, et sellised arutelud on vajalikud, kahtlemata mõistlikku menetlusaega puudutavad kaasused oleks vaja ette kanda või muus vormis KHNile esitada. Kui aga KHN võtaks ka seisukoha ja annaks arvamuse, teeks järelduse, siis tekiks sisuliselt ka muud probleemid, sest räägime erinevatest asjadest. Vabariigi Valitsus tahab seisukohta riigivastutuse küsimusest, aga riik on laiem kui kohus. Me võime võtta enda küsimuseks laiema vastutuse, kui meie pädevuses on, sest mõistlik menetlusaeg hõlmab ka seadusloomet jm, kuigi lõpuks taandub asi siiski selleni, kas kohus on asja liialt pikalt menetlenud. Leian siiski, et KHN ei peaks arvamust EIKi asjade suhtes andma.

Pilving: Pean võimalikuks anda hinnang küsimusele, kas menetlus on toimunud mõistliku aja jooksul või mitte. Küsimus, kas kokkuleppele minna, on Vabariigi Valitsuse pädevust puudutav küsimus. Miks KHNi arvamust võiks küsida, on põhjusel, et kohtunikud annavad ka muudes situatsioonides taolisi arvamusi, kus esinevad samad ohud, mis antud situatsioonis (näiteks kui teistmise asi jõuab sama kohtuniku kätte), kuid üldtunnustatult ei ole seal probleemi nähtud.

Pavlova kaasuse puhul olen nõus, et menetlusaeg on olnud ebamõistlik, kuid rõhutan, et ebamõistlikkus lõppeb 29.12.2005.a. Kuni sinnamaani oleks olnud võimalik menetlust kiirendada. Edasikaebemenetluse puhul mul etteheiteid ei ole. Kaasik on piiripealsem juhtum. Ka taotletav summa 1000 eurot kajastab seda. Etteheiteid ei ole edasikaebemenetluse osas, kuid eelnev menetlus oli peaaegu 3 aastat pikk. Antud asjas on menetlus käinud, toiminguid on tehtud. Sundtoomiseni jõuti aasta peale kohtu alla andmist. Ma ei ole parem, hindamaks menetlustaktika külge - kas sellel kaebusel on EIKis perspektiivi või mitte, kuid leian, et asjal on oma eripära. Menetlusosaliste käitumist võiks riigi seisukohast teatud piirides õigustada.

Aas: Et KHNis arutatakse mõistliku menetlusaja küsimust, ka konkreetsete kaasuste pinnalt, on väga oluline. Oluline on ka arutelude ennetav pool. Mis puudutab konkreetseid kaasusi ja KHNi pädevust, siis pigem arvan, et KHN ei saaks anda ametlikku arvamust.

Mis puudutab tsiviilasja, siis nõustun eelkõnelejatega, sest seal ei ole mõistliku menetlusaja printsiipi järgitud. Mis puudutab kriminaalasja, siis siin on asi komplitseeritum. Ühest küljest on õigus, et see, et asi jõudis eeluurimise staadiumisse alles 2003.a, on omaette küsimus. Sellele järgnev kohtueelne menetlus oli aga küllaltki kiire, alla aasta. Mis puudutab prokuröri poolt süüdistuse muutmist, siis probleem oli objektiivne. Kuigi EIKi seisukohalt pole see määrav, siis esimese süüdistuse muutmise tingis see, et Riigikohus tegi pretsedendi, pärast mida Riigikogu muutis seadust. Teine süüdistuse muutmise oli seotud sellega, et 2007.a muutus seadus ja kaotati ära paragrahv, mille alusel teda varem süüdistati. Seega mõlemad süüdistuse muutmised ei olnud tingitud kehvast eeluurimistööst, vaid kohtumenetluse käigus pretsedendiõiguse ja seaduse muutmisest. Arvestades, et süüdistatav ise on tinginud mitmel korral istungi edasilükkamise, siis arvan, et selgelt mõistlikku menetlusaega ületatud ei ole.

Rask: Mulle tuli üllatusena, et välja kujunes sisuline arutelu. Eeldada võis, et me ei saa teha siduvaid otsustusi. Olen tänulik, et KHNi liikmed võtsid asja tõsiselt, sest minu arvates on käesolev näide selle kohta, et KHNis arutatakse Eesti kohtusüsteemi praaki, igati asjakohane. Kõik kaasused, kus antakse hinnang kohtutele ja eeluurimisorganitele, riigihaldusele laiemalt, vajavad analüüsi. Käsitlen tänast arutelu jooksva aruandlusena. Tuleks vaadata ka tänast konteksti, kus teema on kuumaks muutunud, eelkõige seepärast, et EIKi on laekunud rohkem kaebusi kui varasematel aastatel. Seda ilmselt põhjusel, et kaebetee on selgeks õpitud, mitte põhjusel, et oleks rohkem rikkumisi. Arvata seda, et kaebuste hulk väheneb, ei maksa. Etteheide, et meil ei ole siseriiklikku mehhanismi, on täpselt nii kaua päevakorras ja Välisministeerium peab sellega tegelema, kuni mehhanism luuakse. Siis hakatakse juba hindama, kas see on efektiivne või mitte. Siis tulevad järgmised otsused. Selline on areng. Olukord näitab, et siseriiklikult peab olema mingi organ, kus tuleb asja arutada ja teha selgeid järeldusi. Probleemistik ei ole lahendatav seaduse vastuvõtmisega, regulatsiooni loomisega, mida meil teha tahetakse, vaid see on teatud mõttes isegi tupiktee. Õige tee on tegelikult kohtute

administreerimine, kohtuhaldus, ressursiküsimused. Tegeleme praegu tagajärgede likvideerimisega, kuid peaksime hakkama tegelema ennetamisega. Selliseid olukordi ei tohiks tekkida, et 10 aastat kohtuasju menetletakse. Paremat arutamise metoodikat ei olegi, kui konkreetsete kaasuste pinnalt. Küsimus sellest, kas KHN saab anda konkreetset nõu, siis arvan, et saab, kuid just selles vormis nagu täna tehtud. Vabariigi Valitsus peab prognoosima menetluse perspektiivikust juba olemasoleva praktika alusel. Kui teeme pidevalt kõikvõimalikke sõbralikke kokkuleppeid, siis me ei võta osa protsessist, kuidas kujundatakse EIKi praktikat. Võimalik, et Kaasiku asi oleks just sellest aspektist vajalik läbi vaielda, kuigi suure tõenäosusega kaotaksime vaidluse. Isegi kaotades on võimalik jõuda uute teadmiste ja praktika edasiarendamiseni.

Tahan rõhutada, et ma ei soovita kohtute seadusesse kirjutada ette KHNile kohustust arvamuse kujundamiseks. Me oleme kohtute haldamise nõukoda ja igaüks saab anda vaid oma arvamuse. KHNis koostatav protokoll võiks olla mõtete kogumiks, millest minister lähtub ja see, kuidas KHN oma mõtteid avaldab, võiks olla ainult abimaterjaliks poliitilise otsuse tegemisel.

Otsus: KHN peab aruelusid vajalikuks, analüüsi tegemine on vajalik. Analüüs saab toimuda konkreetsete kaasuste läbitöötamise kaudu. KHNi liikmed saavad anda nõu konkreetsete asjade otsustamiseks üksnes kui õigusasjatundjad, mitte kui kohtunikud. Nõuandeid saab kasutada lõplike otsustuste formuleerimisel.

Aavik: Käisin välja ka mõtte, et kohtu esimees selgitab KHNis menetlemise käiku ja võimaliku venimise põhjuseid.

Rask: Ma ei poolda, et igal juhul konkreetse kohtu esimees tuleks ja teeks ettekande ning selgitaks menetluse asjaolusid. Kui aga KHN peab seda vajalikuks, siis selgituste saamiseks pööratakse kohtu esimehe poole.

Saabub Oliver Kask.

9. Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta arvamuse andmine – KHNi arvamuse andmine KS §41 lg 3 p 1 alusel

Rask: Tegemist on tugeva konkurentsiga riigikohtuniku kohale. 30.11.2010.a kuulas Riigikohus ära konkursil osalejad. Riigikohtu esimees kuulas ära ka üldkogu. Ära tuleb kuulata ka KHNi arvamust. Seejärel teeb Riigikohtu esimees otsuse ühe kandidaadi esitamiseks parlamendile riigikohtuniku ametisse nimetamiseks. Kavatsen selle otsuse teha täna, kuid esmalt viime läbi kuulamise, kus kandidaatidel on võimalik vastata KHNi liikmete küsimustele ja esitada oma argumentid.

Pappel: Miks soovite riigikohtunikuks saada?

Ernits: Isiklikus plaanis on see iga juristi unistus, kellele kohtuniku amet on südamelähedane. Teiseks nii hariduse kui kogemuste pinnalt võiks Eesti riigil minust olla kasu nii haldusküsimustes kui ka põhiseaduslikkuse järelevalve küsimustes.

Kask: Riigikohtuniku võim on mõnevõrra suurem, seega karjääriredelil oleks see ülespoole liikumine. Ei saa öelda, et ma ei saaks ringkonnakohtus oma vaimutööst piisavalt rahuldust. Riigikohtuniku positsioon on võimalus asju laiemas plaanis vaadata, vähem asju menetleda, väiksemate tähtaegade survetega. See annab rohkem süvenemisvõimalust. Tunneksin end seal paremini kui praeguses ametis.

Pilving: Olen Riigikohtus töötanud nõunikuna. Sellest ajast on head mälestused. Head mälestused on ka tööst ringkonnakohtus. Soov taas Riigikohtus töötada on sageli tärganud Riigikohtu lahendeid lugedes.

Pappel: Kas pere jääb Tallinnasse maha või muutub kogu elukorraldus?

Kask: Otsus kandideerida ei tulnud kindlasti kergelt. Lapsed on lasteaiaaialised. Seega tulevikus oleks otsus kindlasti veel valulikum. Minu vanemad, naise õed elavad praegusest kodust 10 minuti sõidu

kaugusel ning on vajadusel abiks. Otsus ei ole lihtne, kuid naine on lapsehoolduspuhkusel ning ka temal ei ole äkilist ja kiiret Tartusse uue töö leidmisel.

Ernits: Kuna tegemist on eluaegse ametiga, siis ei ole alternatiivi Tartusse kolimisel ja ka isiklikus plaanis saab kõik korda.

Pärsimägi: Mille poolest teistest paremad olete sobimaks Riigikohtus töötama?

Ernits: Mul on hea ja kallis haridus, mis annab mulle dogmaatilise ja metoodilise baasi, mis võimaldab ka lühikese ajaga töötada ennast sisse tuntud või tundmata valdkonda. Mul on olemas kogemus juba 10 aastat põhiseaduslikkuse järelevalve alal. Võib-olla on vähe teistsugune vaatenurk kohtusüsteemile ja kogemus, oskus, mis puudutab näiteks välissuhtlemist. Saaksin ka Euroopa õigusega hakkama.

Pärsimägi Ernitsale: Miks ei ole varem soovinud süsteemis töötada?

Ernits: Mul oli siiani parlamendi poolt antud amet. Ma ei mõtle sellele esimest korda.

Kask: Elukogemuse skaalal jään konkurentidele alla. Võib-olla ma ei oska objektiivselt hinnata, kuid olen haldusõiguse igapäevaste kaasuste lahenditega võrreldes Ernitsaga kokku puutunud rohkem ja see võiks mulle parema positsiooni anda. Pilvinguga võrreldes saaks öelda, et ta on küll tegelenud haldusõiguse küsimustega, sh kohtus töötamise kogemus on tal pikem, kuid selle-eest olen tegelenud õigusloomega. Mul on ka Veneetsia komisjoni liikme kogemus, võimalus näha teise kultuuriruumi riikide põhiseaduse, riigiõiguse praktikat.

Pilving: Olen sügavuti tegelenud haldusõigusega nii õigusloome valdkonnas kui teaduspõllul. Nimetaksin ära ka, et olen kaitsnud kõik kraadid, mida võimalik õigusteaduse õppimisel omandada. Õigusloome poole pealt osalemine terve haldusõiguse üldosa paketi koostamise juures ja ka mõne eriosa seaduse tegemisel. Riigikohtul on kindlasti sellest abi, et järgmisel aastal peaks vastu võetama uus HKMS. Tõenäoliselt ei piirdu sellega seonduv töö õigusemõistmisega, vaid ka koolitamise ja praktilise poolega. Ma ei sea kahtluse alla Kase kompetentsi riigiõiguse valdkonnas, et ta teatud määral ületab minu taset, kuid ei ole päris õige öelda, et ma ei ole riigiõigusega tegelenud. Samad põhimõtted veidi teises kontekstis on olulised ka haldusõiguses. Suur osa minu publikatsioonidest on seotud ka riigiõiguse teemadega, eriti põhiõigustega, aga olen pööranud tähelepanu ka näiteks kohtute põhiseaduslikule staatusele. Vaieldamatult on Veneetsia komisjon renomeeritud institutsioon ja mul ei ole otseselt sellele midagi vastu panna, kuid kolleegide, advokaatidega oleme igal pool sinasõbrad. Tegevus Euroopa Halduskohtunike Ühingus on mind kindlasti edasi arendanud ja tutvustanud ka Eestit ning ma ei jääks ka Riigikohtunikuna Eestit esindades häta.

Aas: Riigikohtus töötamine on väärt koht, kuid teisest küljest on elukutse eluaegne. Kas peate võimalikuks, et ülejäänud karjäär möödubki riigikohtunikuna?

Pilving: Riigikohtus on võimalik aegade jooksul keskenduda erinevatele nüanssidele. Kas olles põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi liige, kuuludes erinevatesse organitesse jne. Kui ühel hetkel võib tekkida rutiin, siis hetkel olen poole kohaga õigusteaduskonnas koosseisuline õppejõud ning selles suhtes oleks mul tee lahti. Ma ei näe seda ohtu nii pea, olles seda kogenud nõunikuna.

Kask: Pikaajaliselt ühes kohas töötamise valiku otsustamise tegin kohtunikuks kandideerimisel ära. Ringkonnakohtunikuna olen töötanud 6,5 aastat ja küllastumist siiani tekkinud ei ole. Asjad vahelduvad.

Ernits: Arvan, et Eesti haldusõiguses õiguskindluse tagada aitamine võib olla elutöö ja see on piisav väljakutse. Kui mind 7 aastat tagasi veel see perspektiiv kohutas, siis täna olen selleks valmis.

Pilving: Hirmutavamaks perspektiiviks peaksin ringkonnakohtunikuks jäämist. Olen juba 7 aastat seal olnud. Teiseks ei ole teada ka regionaalpoliitilised ja õiguspoliitilised suunad, kas õigusemõistmine haldusasjades säilib kõigis astmetes ja Tartus.

Tampuu: Mis Tartu Ringkonnakohtust saab?

Pilving: Ei maksa arvata, et ma südant ei valuta, kuid usun, et kohus sammub edasi helge tuleviku poole. Olen näinud potentsiaale omavaid kolleege, kes võiksid ameti üle võtta. Erinevatel põhjustel

olen saanud esimehe tööd vähe teha. Mind on palju asendatud ja asendajad on hästi hakkama saanud ja mitte vastu tahtmist tööd teinud.

Rask: Juhul, kui jääte riigikohtuniku kohast ilma, siis kas jätkate kandideerimist järgmistel konkurssidel, kui vabanevad ametikohad või kui vabaneb näiteks ringkonnakohtus koht, siis kas kandideerid ringkonnakohtu kohtuniku kohale?

Pilving: Ma usun, et jätkaksin kandideerimist. Praegu ei ole isu elukorraldust muuta, kuid nagu eelnevalt seletasin, siis võib-olla avaneks akadeemilises karjääris võimalusi, mis oleks ahvatlevamad kui ringkonnakohtus.

Kask: See sõltub ka mu perekonna arvamusest, sest 3-4 aasta pärast käib juba ka üks mu lastest koolis.

Ernits: Jah, jätkaksin kandideerimist. Mul on lisaks viimase kraadi lõpetamisele ka isiklikus plaanis sihiseadmise aeg ja eks see sõltub olukorrast, kuid praeguses plaanis jah.

Kandidaadid lahkuvad ruumist. Toimub arutelu.

Kandidaadid naasevad.

Rask: Otsustus ei ole lihtne. Kinnitan, et pärast Riigikohtu üldkogu ma konsulteerisin Riigikogu fraktsioonide esimeestega ning ei saanud ka sealt abi. Kõik kandidaadid on ka Riigikogule vastuvõetavad. Läbi aegade on üheks kriteeriumiks olnud, et tunnustatud juristil on doktorikraad. Nüüd ja tulevikus peaksid riigikohtunikuks saama isikud, kes selle formaalse nõude on täinud. Teine kriteerium, mida peetakse tähtsaks, on kolleegiumi seisukoht. Kolmandaks oleme lähtunud sellest, et kohtusüsteemi sisenetakse esimesest astmest, kuid see on väga paindlik kriteerium ja ei välista väljastpoolt kohtusüsteemi tulnud kandidaate. Eeltoodust tulenevalt teen parlamendile ettepaneku nimetada riigikohtuniku ametisse Ivo Pilving.

Järgmine KHNi korraline istung toimub 18.03.2011. a Justiitsministeeriumis.

Istungi lõpp kell 16.09

Märt Rask
Juhataja

Margit Kapp
Protokollija